

Araştırma Makalesi

André Gide'in *Pastoral Senfoni* Adlı Yapıtında Ölçeklilik ve İma

Scalarity and Implicature in André Gide's The Pastoral Symphony

Gülden UÇAR¹

¹ Arş. Gör. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, gpamukcu@mehmetakif.edu.tr

Öz: Ölçeklilik ve ima kavramları, dilin bağlam içinde anlam üretme biçimlerini açıklamada kilit bir rol oynar. Ölçeklilik, ifadelerin anlamını bir derece veya sıralama ölçeği üzerinde konumlandırırken; ima, söylenenin ötesindeki örtük anlamları açığa çıkarır. Bu çalışma, André Gide'in *Pastoral Senfoni* adlı yapıtında "neredeyse" belirtecinin bu iki kavramla ilişkili olarak nasıl anlam ürettiğini incelemektedir. Yöntem olarak, Laurence R. Horn'un "Horn ölçekleri" ve "ölçekli ima" kuramı ile Oswald Ducrot'un "retorik bileşen" yaklaşımı bir arada kullanılmış; yapıtın Fransızca özgün metni ile Türkçe çevirisi karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bulgular, *neredeyse/presque* belirtecinin olay, durum ve duyguları gerçekleştirme ile gerçekleşmeme arasındaki eşikte konumlandırarak eksiklik ile tamamlama arasında bir gerilim ürettiğini göstermektedir. Bu gerilim, bazı bağlamlarda ölçekli imalar ve örtük anlamlar doğururken, bazı bağlamlarda belirtecin katı bir ölçek ilişkisi kurmaktan çok eşik ve yaklaşma anlamı taşıyan bir söylem aracı olarak işlediğini ortaya koymaktadır. Karşılaştırmalı inceleme ayrıca, bu belirtecin çeviride her zaman bire bir korunmadığını; kimi örneklerde karşılıksız bırakıldığını, kimi örneklerde ise çeviri metninde yeni kullanımlarla anlam alanını genişlettiğini göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, örtük anlamın, derecelendirmenin ve çeviri sürecinde ortaya çıkan anlam kaymalarının edebî söylemdeki görünümünü ortaya koyan disiplinlerarası bir çözümleme sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İma, ölçeklilik, Horn ölçekleri, retorik bileşen, edebî söylem, ölçekli ima

Atıf: Uçar, G. (2026). "André Gide'in *Pastoral Senfoni* Adlı Yapıtında Ölçeklilik ve İma". *Edebî Eleştiri Dergisi*. 10(1): 147-171.

DOI: 10.31465/eeder.1814808

Geliş/Received: 31.10.2025

Kabul/Accepted: 25.02.2026

Yayın/Published: 25.03.2026

Abstract: The concepts of scalarity and implicature play a key role in explaining how language creates meaning in context. While scalarity positions the meaning of expressions along a scale of degree or hierarchy, implicature reveals meanings that go beyond what is explicitly stated. This study examines how the adverb *neredeyse* ("almost") produces meaning in relation to these two concepts in André Gide's *The Pastoral Symphony*. Methodologically, Laurence R. Horn's theories of "Horn scales" and scalar implicature are combined with Oswald Ducrot's notion of the "rhetorical component," and the French source text is analyzed comparatively with its Turkish translation. The findings show that *neredeyse/presque* positions events, states, and emotions at the threshold between realization and non-realization, creating a tension between incompleteness and completion. In some contexts, this tension generates scalar implicatures and implicit meanings; in others, the adverb functions less as a strictly scalar item than as a discourse marker of threshold and approximation. The comparative analysis also shows that this marker is not always preserved directly in translation, and that translation may reshape its semantic and pragmatic effects in literary discourse. In this respect, the study presents an interdisciplinary analysis of implicit meaning, gradation, and translation-induced shifts in literary discourse.

Keywords: Implicature, Scalarity, Horn Scales, Rhetorical Component, Literary Discourse, Scalar Implicature

Extended Abstract

This study investigates the scalar and implicature-based functions of the adverb *neredeyse* (“almost”) in the Turkish translation of André Gide’s *La Symphonie pastorale*, together with its French counterpart *presque* in the original text. Rather than treating the adverb merely as a lexical modifier, the research approaches it as a linguistic and narrative device that generates degrees of meaning, pragmatic tension, and implicit inferences within literary discourse. The analysis is grounded in the premise that meaning in literary texts emerges not only through explicit semantic content but also through gradience, approximation, and context-dependent interpretation. Within this framework, scalarity and implicature are understood as complementary mechanisms that enable discourse to express states that are neither fully realized nor entirely absent, but located at intermediate thresholds.

The theoretical background of the study combines Laurence R. Horn’s theory of scalar implicature with Oswald Ducrot’s notion of the rhetorical component. Horn’s model explains how the choice of weaker expressions may invite the inference of stronger alternatives that are deliberately excluded, thereby structuring meaning along informational hierarchies. Ducrot’s perspective, by contrast, emphasizes that linguistic forms simultaneously convey stance, evaluation, and affective orientation, revealing the persuasive and emotional dimensions of utterance. By synthesizing these approaches, the study situates scalarity at the intersection of logic, pragmatics, and rhetoric, allowing linguistic gradience to be examined not only as a semantic phenomenon but also as a narrative and aesthetic strategy.

Methodologically, the research adopts a qualitative and contrastive textual analysis based on a systematic examination of both the French source text and its Turkish translation. In the first stage, all occurrences of *presque* in the original novel were identified, yielding nine examples. These instances were then compared with their Turkish renderings to determine whether they were translated with *neredeyse* or expressed through alternative constructions. The comparison revealed that three of these nine cases were not rendered with *neredeyse*, but instead reformulated, attenuated, or omitted in translation. In the second stage, the Turkish text was independently scanned for occurrences of *neredeyse*, which resulted in ten examples. However, four of these did not correspond to any *presque* in the source text and were thus identified as translator-induced additions. On this basis, the dataset was organized into three groups: (1) direct correspondences between *presque* and *neredeyse*, (2) source-text uses of *presque* without a Turkish equivalent, and (3) translation-based uses of *neredeyse* without a French counterpart. Each group was analyzed separately in order to distinguish inherent scalar functions in the original discourse from pragmatic or stylistic effects emerging from translational choices. This layered procedure provided a more controlled and comprehensive account of the adverb’s semantic and pragmatic behavior.

Beyond its quantitative scope, this contrastive design also offers an important methodological advantage. By systematically separating source-text phenomena from translation-induced uses, the study avoids conflating intrinsic pragmatic effects with those produced by the translator’s interpretive strategies. Approximative markers are known to undergo shifts, omissions, or compensatory reformulations across languages; therefore, treating both texts as a single undifferentiated corpus would obscure the specific mechanisms at work in each linguistic system. The three-tiered categorization adopted here makes it possible to observe not only how scalarity operates within the original French discourse, but also how translation redistributes or reshapes these effects in Turkish. In this respect, the research moves beyond purely stylistic commentary and proposes a more linguistically grounded and methodologically transparent approach to literary analysis.

The findings indicate that both *presque* and *neredeyse* function primarily as threshold markers that position events, states, or judgments at the boundary between realization and non-realization. Depending on context, they may express epistemic mitigation, temporal or developmental proximity, or varying degrees of emotional intensity. In some cases, they generate classical scalar implicatures by excluding stronger alternatives; in others, they operate as hedge-like or boundary expressions that simply signal approximation without invoking strict lexical scales. This functional diversity suggests that “almostness” in literary

discourse cannot be reduced to a single logical mechanism but instead operates simultaneously across semantic, pragmatic, and rhetorical dimensions.

From a narrative perspective, the recurrent use of these markers organizes the novel around an implicit logic of approximation. Characters frequently occupy intermediate states, neither fully certain nor fully resolved, neither complete nor incomplete. Such linguistic positioning mirrors the moral hesitation, psychological instability, and epistemic uncertainty that shape the thematic core of the text. Through the repeated deployment of *neredeyse/presque*, the discourse acquires a rhythm of suspension and deferral in which meaning remains continually on the verge of fulfillment without ever reaching absolute closure. The adverb thus mediates between the said and the unsaid, functioning as both a semantic threshold and a narrative hinge.

More broadly, the study contributes to discussions in pragmatics and literary linguistics concerning the interpretive power of minimal lexical items. While literary criticism often privileges metaphors, symbols, or large-scale narrative structures, small functional elements such as adverbs are frequently overlooked despite their significant role in shaping degrees of certainty, affect, and progression. By foregrounding the micro-pragmatic effects of a single adverb, the present analysis demonstrates how linguistic minimalism can serve as a powerful narrative resource. Even seemingly marginal modifiers may regulate interpretive openness and guide the reader's inferential activity.

In conclusion, *neredeyse/presque* emerges as a bidimensional device that simultaneously encodes semantic proximity and triggers context-dependent inferences. Its function extends beyond grammar into the domains of narrativity, rhetoric, and ethics. Through the integration of bilingual comparison and pragmatic theory, the study shows how the smallest linguistic units can structure complex literary worlds and generate philosophical as well as emotional resonance. Ultimately, the analysis affirms that meaning in literature, as in language itself, is often constructed not through absolutes but through degrees, thresholds, and the productive space of approximation.

Giriş

Dilbilimsel ifadeler, belirli bir bağlamda anlamlarını yalnızca doğrudan söyledikleriyle değil, aynı zamanda örtük bir biçimde ima ettikleriyle şekillendirir. Bu bağlamda, ölçeklilik (scalarité)¹ ve ima (implicature), dilin bağlama dayalı anlam üretme süreçlerini açıklamada büyük öneme sahiptir.

Ölçeklilik, bir ifadenin anlamının, belirli bir derece ya da sıralama ölçeği üzerinde konumlandırılabilme özelliğini ifade eder. Örneğin, “bazı” ve “tüm” ifadeleri, azdan çoğa doğru bir anlam sıralamasında yer alır. Ölçekli terimler, genellikle bir karşılaştırma ya da tamamlama hissi yaratır. İma ise bir ifadenin, doğrudan söylenenden daha fazlasını çağrıştırması durumudur. Örneğin, “Ali bazı kitapları okudu” ifadesi, “Ali tüm kitapları okumadı” sonucunu ima eder. Ölçeklilik, bir ifadenin ölçek üzerinde nerede durduğunu ve diğer ifadelerle nasıl ilişkilendirildiğini ortaya koyarken ima, ölçekli ifadelerin bağlamda hangi örtük anlamları içerdiğini belirler. Birlikte ele alındığında, bu kavramlar bir sözcenin anlamının bağlama göre nasıl değişebileceğini ve bu değişimin okuyucu veya dinleyici tarafından nasıl yorumlanacağını açıklayarak dilin hem semantik hem de pragmatik düzeyde işleyişine ışık tutarlar.

Ölçeklilik ve ima kavramlarının kökenleri, dilde niceliksel ifadelerin anlam ve işlevlerini ele alan felsefi ve mantıksal yaklaşımlara kadar uzanır. Aristoteles, *Organon* (1989: 6-63) adlı eserinde nitelik ve nicelik ifadelerini ve bunların mantıksal çıkarımlara etkilerini derinlemesine ele almıştır. Bu çalışma, modern dilbilimde ölçeklilik kavramının gelişimine tarihsel bir temel sağlamaktadır. 20. yüzyılda Ducrot (1972/1991: 131-141), ölçeklilik ve ima kavramlarını dilin kullanımına odaklanan pragmatik ve söylemsel bir çerçevede incelemiştir; bu kavramların,

¹ Bu makalede İngilizce ve Fransızca dillerinden yapılan çeviriler tarafıma aittir.

konusmacının tutumunu ve anlamın yönünü biçimlendiren ikna edici söylem stratejileriyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Derecelendirilmiş ifadelerin bağlam içinde nasıl farklı anlamlar taşıyabileceğini vurgulayan bu çalışma, ölçeklilik ve ima arasındaki ilişkiye dair önemli bir adım atmıştır. Grice (1975: 167) konuşma işbirliği ilkeleri ve özellikle nicelik ilkesi aracılığıyla, bir ifadenin yalnızca söylenen değil, aynı zamanda söylenmeyen unsurları da ima edebileceğini öne sürerek dilin örtük anlamlar içerdiğini açıklamıştır. Horn (1989: 232), Grice'in kuramını derinleştirerek “bazı → çoğu → tüm” gibi ölçekli ifadeleri içeren Horn ölçeklerini tanımlamış ve bu ölçeklerin örtük anlamlar taşıyabileceğini detaylandırmıştır. Özellikle Horn'un çalışmaları, ölçekli ifadelerin ima yaratmadaki işlevlerini sistematik bir çerçeveye oturtarak, bu iki kavramın kesişim alanını zenginleştirmiştir. Levinson (2000: 42), Grice ve Horn'un çalışmalarını genişleterek, ölçekli ima kavramını bağlamdan bağımsız “varsayılan ima” (default implicature) üzerinden analiz etmiştir. Jayez ve Toven (2005: 1-71), serbest seçim ifadelerinin (free choice expressions) semantik ve pragmatik esnekliğini ele alarak, bu ifadelerin bağlam içinde örtük mesajlar taşıma potansiyelini ve bireyleştirmeme özelliklerini detaylandırmıştır. Searle (1969), söz edimleri kuramıyla, dilsel anlamın bağlama duyarlı yapısını ve ima üretme potansiyelini tartışmaya açan öncü çalışmalardan birini ortaya koymuştur. Bu yaklaşım, Recanati'nin (2004: 5-23) sözcük anlamı ile pragmatik anlam arasındaki geçişi ele alan çalışmalarıyla genişletilmiştir. Recanati, bir ifadenin yüzeysel anlamının ötesine geçerek bağlam içinde örtük anlamlar oluşturabileceğini vurgulamış ve bu sürecin dilin pragmatik bir boyutu olduğunu savunmuştur. Niceliksel ifadelerin bağlamda nasıl farklı anlamlar taşıyabileceğini ele alan Geurts (2010: 49-67), bu anlamların örtük mesajlar yaratabileceğini göstermiştir. Bu çalışmalar, ölçeklilik ve ima kavramlarının birbiriyle nasıl kesiştiğini, dilde anlam ve bağlamın örtük mesajlar yaratmadaki işlevini açıklamada nasıl güçlü bir çerçeve sunduğunu göstermektedir.

Bu çalışma, dilbilimsel açıdan ölçeklilik ve ima kavramlarının işlevlerini edebî bir bağlamda incelemeyi amaçlamaktadır. İnceleme metni olarak André Gide'in *Pastoral Senfoni* adlı eseri seçilmiştir. Söz konusu eser, okuru yalnızca karakterlerin yaşadığı olayları izlemeye değil, aynı zamanda bu olayların ima ettiği duygusal, ahlaki ve bilişsel boyutları da sorgulamaya yönelten çok katmanlı bir anlatı yapısına sahiptir. Anlamın açık ifadeler kadar örtük göndermeler, tereddütler ve dereceli söyleyişler aracılığıyla kurulduğu bu metin, dilbilimsel çözümleme açısından verimli bir zemin sunmaktadır.

Çalışmanın odağında, Türkçede “neredeyse”, Fransızca özgün metinde ise “presque” biçiminde karşılanan belirteç yer almaktadır. Bu belirteç, bir durumun ya da eylemin gerçekleşme ile gerçekleşmeme arasındaki eşik noktasında konumlandığını bildirerek hem eksiklik hem de tamamlanmaya yakınlık anlamlarını aynı anda barındırabilen çok yönlü bir dilsel araçtır. “Neredeyse/presque”, ölçek üzerinde kesinlikten ziyade yaklaşmayı ifade etmesi bakımından söylem içinde anlamsal bir gerilim üretir; bu gerilim ise bağlama bağlı olarak çeşitli örtük anlamların ortaya çıkmasına imkân tanır. Dolayısıyla bu belirtecin incelenmesi, dilin derecelendirme ve ima yoluyla anlam üretme biçimlerini görünür kılmak açısından önemli bir fırsat sunmaktadır.

Araştırma, şu temel soruya odaklanmaktadır: “André Gide'in *Pastoral Senfoni* adlı eserinde ‘neredeyse/presque’ belirteci bağlam içinde nasıl ölçeklilik ve ima üretir ve bu kullanımlar metnin semantik ve anlatsal yapısına nasıl katkı sağlar?” Ancak çalışma, bu soruyu yalnızca tek dilli bir çözümleme ile sınırlı tutmamış; hem Fransızca özgün metin hem de Türkçe çeviri üzerinde yürütülen karşılaştırmalı ve katmanlı bir yöntem benimsemiştir. Bu doğrultuda öncelikle özgün

metin sistematik biçimde taranmış ve *presque*'ün geçtiği tüm bağlamlar (dokuz örnek) belirlenmiştir. Bu örneklerin Türkçe karşılıkları incelendiğinde, bazı kullanımların *neredeyse* ile doğrudan örtüşmediği, farklı yapılarla aktarıldığı ya da zayıflatıldığı görülmüştür. Ardından Türkçe metin bağımsız olarak taranmış ve *neredeyse* belirtecinin on farklı kullanımına ulaşılmış; ancak bunların dört tanesinin özgün metinde doğrudan bir *presque* karşılığı bulunmadığı, çevirmenin yorumlayıcı tercihleri sonucu ortaya çıktığı saptanmıştır. Bu nedenle veriler üç ayrı küme hâlinde ele alınmıştır: (1) özgün metinle doğrudan örtüşen kullanımlar, (2) özgün metinde bulunup çeviride karşılığı verilmeyen kullanımlar ve (3) çeviri kaynaklı ek kullanımlar. Böylece özgün söylemin çeviri sürecinde ortaya çıkan pragmatik ve retorik kaymaların birbirinden ayrıştırılması sağlanmıştır.

Kuramsal çerçevede Laurence R. Horn'un "ölçekli ima" kuramı ile Oswald Ducrot'nun "retorik bileşen" yaklaşımı birlikte kullanılmıştır. Horn'un modeli, zayıf ve güçlü alternatifler arasındaki dereceli ilişkilerin nasıl çıkarımsal anlamlar ürettiğini açıklarken; Ducrot'nun yaklaşımı, dilsel seçimlerin aynı zamanda tutum, değerlendirme ve duygusal yoğunluk taşıyan retorik etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Bu iki perspektifin birlikte kullanımı, belirtecin yalnızca anlamsal bir dereceleyici olarak değil, aynı zamanda anlatının etik ve duygusal dokusunu şekillendiren bir söylem aracı olarak ele alınmasına imkân tanımaktadır.

Bu çalışma, yöntembilimsel açıdan iki önemli katkı sunmaktadır. İlk olarak, *neredeyse/presque* kullanımını yalnızca çeviri metne dayalı örneklerle değil, özgün metin ve çeviri arasındaki örtüşme ve sapmaları birlikte değerlendirerek daha kapsamlı ve denetlenebilir bir veri seti oluşturmuştur. İkinci olarak, dilbilimsel pragmatik kuramların edebî çözümlemeye uygulanabilirliğini göstererek çalışma, hem dilbilim hem de edebiyat incelemeleri literatürüne, dereceli ve ölçekli ifadelerin metinsel anlam üretimindeki rolünü görünür kılan disiplinlerarası bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

1. Ölçeklilik ve İma Kavramlarının Kuramsal Çerçevesi

Dilbilimde ölçeklilik, bir ifadenin belirli bir derece veya sıralama ölçeği üzerinde konumlandırılabilmesi anlamına gelir. Bu kavramın kökenleri, Aristoteles'in mantıksal analizlerine kadar uzanmaktadır. *Organon* adlı eserinde nitelik ve niceliksel ifadeler ve bu ifadelerin mantıksal çıkarımlara olan etkileri üzerine kapsamlı bir inceleme sunan Aristoteles, niteliklerin ve niceliklerin zıtlık ve derece farklılıkları oluşturabileceğini ifade etmektedir. Bu farklılıklar, modern dilbilimde ölçeklilik kavramının temelini oluşturan ilk sistematik açıklamaları sunmaktadır: "Nitelikler çokluk ve azlık da kabul ederler. Gerçekte, ak bir nesne bir başka nesneden daha çok veya daha az aktır ve adaletli bir şey bir başkasından daha çok veya daha az adaletlidir, denilir" (Aristoteles, 1989: 43). Bu, niteliklerin ve niceliklerin bir anlam ölçeği üzerinde nasıl düzenlendiğini gösterir. Örneğin, "daha çok" ve "daha az" ifadeleri, bağlam içinde bir sıralama ve derece farkı yaratır. Bir şey bir şeye göre küçük, bir başkasına göre de büyük olabilir.

"Sözelimi, bir dağın küçük olduğu, bir darı tanesinin büyük olduğu, darı tanesi aynı cinsten başka nesnelerden daha büyük, dağ da aynı cinsten başka nesnelerden daha küçük olduğu takdirde, söylenir. Böylece biz bir şeyin başka bir şeyle olan münasebeti ile karşı karşıya bulunuruz" (Aristoteles, 1989: 21).

Bu bağlamda, bir ifade farklı bağlamlarda farklı anlam yoğunlukları yaratabilir. "(...) büyük ve küçük bir nicelik ifade etmeyip, daha çok, bir görelilik ifade eder. Çünkü büyük veya küçük, bir başka nesneye nispetle düşünülebilir" (Aristoteles, 1989: 21). Aristoteles'in sunduğu görelilik ifadeleri arasındaki bağlam ve karşılaştırma ilişkisi, modern ölçeklilik kuramında ifade

sıralamasının temellerini oluşturarak modern dilbilimde ölçeklilik kavramının erken bir öncüsü olarak değerlendirilir. Dilbilimciler, onun nitelik ve niceliksel ifadeler arasında kurduğu bu bağlam ve karşılaştırma ilişkisini, dilin nasıl anlam kazandığını açıklayan bir model olarak görmüşlerdir. Örneğin Horn (1972, 1989), bu mantıksal sıralamayı, ölçekli ifadeler arasındaki anlam ilişkisini açıklamak için bir temel olarak almıştır.

1.1 Horn Ölçekleri ve Ölçekli İma

Dilbilimsel ifadeler, çoğu zaman bağlam içinde yalnızca açık anlamlarını değil, aynı zamanda örtük anlamlarını da taşır. Laurence Horn (1972: 70-155), bu örtük anlamların bazı ifadeler arasında var olan derecelendirilmiş bir ilişkiye dayanarak üretilbileceğini öne sürmüştür. Horn'un geliştirdiği "Horn ölçekleri" (Horn scales), dilin bağlama bağlı olarak nasıl örtük mesajlar ürettiğini açıklar. Horn ölçekleri, bir ifadeler kümesi arasında anlam yoğunluğu veya kapsamına göre sıralama ilişkisi kurar. Bu ifadeler genellikle bir anlam derecelendirmesi oluşturur. Örneğin: "Bazı → Çoğu → Tüm / Mümkün → Olası → Kesin / İyi → Çok iyi → Mükemmel / Kaynar, Sıcak, Ilık" (Horn, 1989: 232).

Horn'a göre, konuşmacı, ölçek üzerindeki daha zayıf bir ifadeyi seçtiğinde, daha güçlü alternatif ifadeyi (örneğin "bazı" ifadesi ile "tüm" ifadesini) kasıtlı olarak dışlamış olur. Bu, dinleyicinin, daha güçlü ifadenin geçerli olmadığı sonucuna varmasına neden olur. Bu süreç, ölçekli ima olarak bilinir. Örneğin, "Bazı → Çoğu → Tüm" ölçeğini ele alalım. Bu ölçeğe göre şu örnekleri inceleyelim:

"Bazı insanlar geldi." → Bu ifade, "az" anlamına yakın bir noktada durur.

"Çoğu insan geldi." → "Daha fazla" anlamına işaret eder.

"Tüm insanlar geldi." → "En yüksek nokta" anlamını taşır.

Bu ifadeler arasında anlam yoğunluğu veya kapsamına göre bir sıralama vardır. İşte bu, ölçeklilik kavramının temelini oluşturur. "Bazı insanlar geldi" ifadesi daha güçlü bir alternatif olan "Tüm insanlar geldi" ifadesinin söylenmemesi nedeniyle "tüm insanlar gelmedi" sonucunu ima eder. Horn'a göre, bu çıkarım, dinleyicinin daha güçlü ifadenin tercih edilmemesinden hareketle yaptığı pragmatik bir sonuçtur (Horn, 1989). Bu, dinleyicinin/okuyucunun ifade edilenin ötesine geçerek bağlama dayalı bir anlam üretmesini sağlar.

Horn ölçeklerinin temel işlevi, dilin bağlam içindeki kullanımında bir "ekonomi" sağlamak ve dinleyicinin daha az söylenenle daha fazla anlam çıkarabilmesine olanak tanımadır. Bu, Paul Grice'in (1975: 168) işbirliği ilkesiyle yakından ilişkilidir. İşbirliği İlkesi, dört spesifik alt ilkeye ayrılmıştır; bunlar, tüm rasyonel iletişimlerin temelini oluşturduğu varsayılan genel ve muhtemelen evrensel konuşma ilkeleridir (Horn, 1989, s. 193). Özellikle İşbirliği İlkesi'nin temel bileşenlerinden biri olan "nicelik ilkesi" (maxim of quantity), konuşmacının ne eksik ne de fazla bilgi vermesi gerektiğini belirtir: "Nicelik İlkesi: 1. Katkınızı, iletişimin mevcut amacı doğrultusunda gerektiği kadar bilgilendirici yapın. 2. Katkınızı gerektiğinden daha fazla bilgilendirici yapmayın" (Grice, 1975: 168). Bu ilke, konuşmacının mesajını etkili bir şekilde iletebilmesi ve dinleyicinin yeterli çıkarımlarda bulunabilmesi için dilin ekonomi prensibine dayanır. İşte bu noktada Horn ölçekleri devreye girer: Horn ölçekleri, konuşmacının daha zayıf bir ifadeyi tercih ederek daha güçlü bir ifadeyi dışladığını ima etmesi yoluyla, dinleyicinin söylenenin ötesinde anlamlar çıkarabilmesine olanak tanır. Böylece, dilin bağlam içinde kullanımında bir "ekonomi" sağlanır; konuşmacı az söyler, ancak dinleyici daha fazlasını anlar. "Konuşmacının Ekonomisi mesajın biçimine bir üst sınır koyarken, İşitenin Ekonomisi bilgi içeriğine bir alt sınır koyar" (Horn, 1989: 192). Konuşmacı mesajını aşırı detaylandırmaktan

kaçınır. Dinleyici konuşmacının seçtiği ifadelerden, söylenmeyen ama ima edilen bilgileri çıkarır. Bu süreç hem dilin verimliliğini artırır hem de bağlamın önemini vurgular. Horn, bu durumu şu şekilde açıklar: “Eğer size bazı davetlilerin sigara içtiğini söylersem ve eğer sizin için tüm davetlilerin sigara içip içmediği önemliyse ve eğer her davetlinin sigara içip içmediğini bilmem bekleniyorsa, o zaman Nicelik İlkesine olan karşılıklı farkındalığımız, tüm davetlilerin sigara içmediği çıkarımını mümkün kılar” (1989: 213). Bu bağlamda, konuşmacının “Bazı davetliler sigara içiyor” ifadesini kullanması, dinleyicinin “Tüm davetliler sigara içiyor” ifadesinin doğru olmadığını düşünmesine yol açar. Horn, bu çıkarımın, konuşmacının bilgisine ve bağlama dayalı olarak dinleyici tarafından yapılan bir çıkarım olduğunu vurgular.

Bu çalışmada, Horn ölçekleri, “neredeyse” belirtecinin edebi bir bağlamda nasıl örtük anlamlar yarattığını açıklamak için kullanılacaktır. “Neredeyse”, bir ifade içindeki eksiklik ve tamamlanma gerilimini vurgulayarak, Horn ölçeklerinde belirtilen “daha fazla” ve “daha az” kavramları aracılığıyla ölçeklendirilip Ducrot’nun retorik bileşen kavramı üzerinden yorumlanacaktır.

1.2 Retorik Bileşen Kavramı

Ducrot’nun “retorik bileşen” (composant rhétorique) kavramı (1991), bir ifadenin sözcük (litéral) anlamı ve semantik sınırlarının ötesine geçerek bağlama dayalı örtük anlamlar (sous-entendus) ve pragmatik işlevler oluşturmasını açıklar. Retorik bileşen, dilin yalnızca semantik doğruluğunu değil, aynı zamanda bağlama göre nasıl farklı anlamlar taşıyabileceğini ve dinleyici üzerinde nasıl etkiler yaratabileceğini araştırır.

Retorik bileşen, özellikle bağlama dayalı anlam üretiminin esnekliği ve değişkenliğini vurgular: “Örtük anlamın ilk özelliği bağlama bağlı olması ve kararsızlığıdır” (Ducrot, 1991: 131). Örneğin: “Bu sabah kruvasanlar tazeydi” (Ducrot, 1991: 131) ifadesi, önceki sabahların kruvasanlarının taze olmadığı sonucunu çıkarabilir, ancak bu örtük anlam bağlama göre değişebilir. Böylece retorik bileşen, dilsel anlam ile dinleyicinin bağlamdaki çıkarımları arasında bir köprü oluşturur. Bu nedenle, retorik bileşen hem dinleyicinin hem de konuşmacının algısına dayalı bir anlam üretir. Retorik bileşenin işleyişini somutlaştırmak için Ducrot, “neredeyse” (presque) belirtecini detaylı bir şekilde inceler. Bu belirteç bir ifadenin tamamlanma noktasına yakın olduğunu ima ederken, aynı zamanda bu noktaya ulaşamamış olmanın eksikliğini vurgular. Ducrot, bu belirteci şu örnekle açıklar: “O, neredeyse sigarayı bıraktı” (1991: 262). Bu ifade kişinin sigarayı tamamen bırakmadığını ima eder, ancak bu sonuca çok yakın olduğunu belirtir ve şu varsayımları içerir:

Varsayım 1: O sigara içmeyi bırakmadı.

Varsayım 2: O sigara içiyordu.

Varsayım 3: O hâlâ sigara içmektedir.

Bu ifade, hem olumlu (bırakmaya yakın) hem de olumsuz (tam olarak bırakmamış) bir anlam yaratır ve dinleyiciyi bu iki algı arasında düşünmeye yönlendirir. Örneğin: “Kaybettiğim için neredeyse mutluyum”, kişinin kaybı kabullendiğini ancak tam anlamıyla mutluluk duymadığını ima eder. Bu tür ifadeler, retorik bileşenin, bağlam içinde söylemsel bir ikilem yarattığını göstermektedir.

Ducrot (1991: 263), “neredeyse” belirtecinin derecelendirilmiş bir kategori (une catégorie graduée) içinde yer aldığını belirtir. Derecelendirilmiş kategoriler, bir durumun veya nesnenin anlamını bir ölçek üzerinde konumlandırır. Bu, belirtecin “daha fazla” ve “daha az” gibi derecelendirme terimlerine dayandığını ifade eder. Bu bağlamda “neredeyse” belirteci, her zaman “daha fazla” ve “daha az” arasında bir yeri işaret eder. Ancak bu yerin tam olarak nerede olduğunu bağlam ve söylemsel durum belirler. Örneğin: “Bu iş neredeyse tamamlandı” ifadesinde, işin

hangi aşamada olduğu bağlama bağlı olarak algılanır. Bir kişi için %90 tamamlanmış bir iş “neredeyse tamamlanmış” olabilirken, bir başkası için %99 tamamlanmış bir iş bu şekilde tanımlanabilir.

“Neredeyse” belirtecinin yalnızca retorik bileşene ait olmadığını, aynı zamanda dilsel bileşende de işlendiğini vurgulayan Ducrot’ya göre (1991: 263), retorik bileşen, bağlama bağlı örtük anlamlar yaratırken, dilsel bileşen, bu örtük anlamların oluşabileceği “boş alanlar” yaratır. Bu boş alanlar, bağlamdan gelen verilerle doldurulur. Dilsel çerçeve “neredeyse” belirtecinin anlamının, “mutluluk”, “başarı” veya “tamamlama” gibi bir ölçek üzerinde nerede durduğunu gösterirken retorik çerçeve bağlama bağlı olarak bu ölçeğin nasıl yorumlandığını ve dinleyicinin algısında nasıl işlendiğini açıklar.

Ducrot, doğrudan ölçeklilik terimini kullanmamış olsa da özellikle “neredeyse” belirtecini derecelendirilmiş bir kategoride ele alarak ölçeklilik kavramına yaklaşır ve bu kavramın temelini oluşturur.

2. Özgün Metin–Çeviri Örtüşmesi Gösteren “Neredeyse/Presque” Kullanımlarının Çözümlemesi

Pastoral Senfoni, İsviçre’nin kırsal bir bölgesinde yaşayan bir Protestan papazın, görme engelli bir kız olan Gertrude ile kurduğu karmaşık ilişkiyi konu alır. Roman, papazın, sağır ve dilsiz olan teyze ile yaşayan ve konuşma yetisi gelişmemiş Gertrude’ü keşfetmesiyle başlar. Teyzesinin ölümünden sonra yalnız kalan Gertrude, papaz tarafından himaye edilir. Papaz, Gertrude’ü topluma kazandırmayı, ona bir yaşam sunmayı ve dünyayı anlamlandırmasına yardımcı olmayı kendisine bir görev olarak görür. Başlangıçta içine kapanık, sessiz ve yabani bir figür olan Gertrude, papazın yoğun çabaları sayesinde hem fiziksel hem de duygusal olarak büyür ve gelişir. Hikâye ilerledikçe, papazın Gertrude’e karşı duyduğu sorumluluk, giderek derinleşir ve duygusal bir yakınlığa dönüşür. Papaz, bu duygularıyla karısına ve çocuklarına karşı olan görevleri arasında bir çatışma yaşar. Papazın oğlu Jacques da Gertrude’e âşık olur ve onunla evlenmek istediğini babasına açıklar. Ancak Gertrude, Jacques’ın hislerine karşılık vermez ve papaza onu sevdiğini itiraf eder. Bu durum papazı, oğlunu evden uzaklaştırmaya iter. Jacques, ailesinden ayrı bir yere gönderilirken, Gertrude de Matmazel de La M.’nin yanına yerleştirilir.

Gertrude için ameliyat olup gözlerinin açılmasının mümkün olduğu anlaşılır. Ameliyat başarıyla sonuçlanır ve Gertrude gözlerini açar. İlk gördüğü kişi Jacques olur ve bu anda sevdiği kişinin aslında papaz değil Jacques olduğunu fark eder. Ancak Jacques, Gertrude’e karşı hissettiği umutsuz aşkın etkisiyle bir çözüm aramış ve mezhep değiştirerek Katolik bir papaz olmaya karar vermiştir. Bu durum, Gertrude için derin bir hayal kırıklığı yaratır.

Eve döndüğünde Gertrude, gördüklerinin yarattığı duygusal yükü başa çıkamaz. Papaz ile yakınlaşmasının papazın karısı Amélie’nin yüzünde yarattığı hüznü fark eder. Jacques ile yaşadığı duygusal karmaşa, papazın hissettiği duygusal gerilimler ve gördüğü dünyanın hayal ettiğinden çok farklı olması Gertrude’ü ağır bir bunalıma sürükler. Tüm bu duyguların ağırlığına daha fazla dayanamayarak kendisini nehre atarak intihar etmeye kalkışır. Roman, Gertrude’ün trajik ölümüyle sonlanır.

Özgün alıntı: « La voisine prit alors la chandelle, qu'elle dirigea vers un coin de foyer, et je pus distinguer, accroupi dans l'âtre, un être incertain, qui paraissait endormi; l'épaisse masse de ses cheveux cachait presque complètement son visage » (Gide, 1925: 15).	
Türkçe çeviri: “Bunun üzerine komşu kadın mumu eline alıp evin bir köşesine doğru tutunca ocağın önünde büzülüp oturmuş, uyuyormuş gibi duran belli belirsiz bir varlık olduğunu fark edebildim. Gür bir saç yığını yüzünü neredeyse tamamen örtmüştü” (Gide, 2022: 5).	
Horn Ölçeği:	Hiç örtmemiş → Kısmen örtmüş → Neredeyse tamamen örtmüş → Tamamen örtmüş
Ölçekli İmalar:	Yüz tam olarak örtülmüş değildir. Yüz büyük ölçüde saçla kaplanmıştır. Yüzün görülebilen bir kısmı mevcuttur.
Grice'in Nicelik İlkesi:	İfade yeterli bilgi vererek gereksiz ayrıntıya girmez. Mesajın ekonomisi korunur.
Örtük Anlamlar	Eksiklik → Yüzün tamamının kapanmamış olması, hâlâ görülebilecek bir kısmın varlığına işaret eder. Tamamlanma → Saçın büyük ölçüde yüzü kapladığını ima eder.

Tablo 1. Alıntı 1

Bu alıntı eserin başlarında, papazın Gertrude ile ilk karşılaşmasının anlatıldığı bölümde yer almaktadır. Papaz, Gertrude'ün yaşadığı evin karanlık ve soğuk atmosferinde onun savunmasız ve kırılgan hâlini gözlemler. Bu sahne, Gertrude'ün fiziksel görünüşü üzerinden, onun içine kapanıklığını, dış dünyadan soyutlanmışlığını ve korunmaya muhtaç bir durumda olduğunu okuyucuya hissettirir.

Alıntı 1'de, özgün metindeki “cachait presque complètement son visage” ifadesi Türkçeye “yüzünü neredeyse tamamen örtmüştü” biçiminde aktarılmaktadır. Bu kullanımda “presque” belirteci çeviride doğrudan “neredeyse” ile karşılanmış ve dereceli anlam korunmuştur. “Yüzünü neredeyse tamamen örtmüştü” tanımı, bir ölçek içinde örtme derecesini ifade eder. Bu ölçek, yüzün ne kadar örtüldüğünü bir yoğunluk derecesi üzerinden sıralar. “Neredeyse tamamen” ifadesi, yüzün tamamen örtülü olmadığını ama bu duruma çok yakın olduğunu ima eder. Bu ima, Horn'un “daha zayıf ifade seçimi” ilkesine dayanır: Daha güçlü olan “tamamen örtmüş” ifadesi kasıtlı olarak dışlanmış, böylece okuyucunun yüzün tamamen örtülmediği sonucuna varması sağlanmıştır. Horn'un ölçekli ima kavramına göre, “neredeyse tamamen” ifadesinin kullanımının içerdiği örtük mesajlar konuşmacının açıkça söylemediği ancak bağlama dayalı olarak ima edilen anlamları oluşturur. Horn'un ifade ettiği gibi, bu süreç okuyucunun “tamamen örtmüş” ifadesinin kullanılmamasından yola çıkarak bu daha güçlü ifadenin doğru olmadığını varsaymasını sağlar. Bu, Horn'un (1989: 192) daha az söyleyerek daha fazlasını anlatma prensibine uygun bir kullanım sergiler. Konuşmacı yüzün ne kadar örtülü olduğunu ifade etmek için kısa ve etkili bir dilsel seçim yapmıştır. Okuyucu bu ifadeye dayanarak şu tür çıkarımlar yapar:

- Yüzün tamamen kapalı olmadığı, ancak belirgin şekilde örtülmüş olduğu bilgisi.
- Saçın yoğunluğu ve yüzün görünürlük düzeyi arasındaki gerilim.

Bu gerilim, okuyucunun yüzün ne kadarının görüldüğünü bağlamda hayal etmesine ve çıkarım yapmasına olanak tanır.

Ducrot'nun retorik bileşen kavramı, bu bağlamda “neredeyse” belirtecinin okuyucuda yarattığı duygusal ve zihinsel etkileri analiz etmeye olanak tanır. Alıntıda geçen “yüzünü neredeyse tamamen örtmüştü” ifadesi, yüzün saçla kaplandığını ancak bunun tam anlamıyla bir örtme durumu olmadığını gösterir. Ducrot'nun açıkladığı gibi, bu ifade hem olumlu hem de olumsuz bir anlam içerir. Bu örtük anlamlar, okuyucuyu yüzün ne kadar örtülü olduğu konusunda düşünmeye sevk eder. Burada bağlamın sunduğu “Büzülüp oturmuş, uyuyormuş gibi duran belli belirsiz bir varlık” gibi veriler kızın kimliği ve yüzünün görünürlüğü hakkında kesin olmayan bir algı yaratır. Okuyucu, yüzün ne kadarının görüldüğünü ve saçın nasıl bir örtücülük yarattığını bağlama dayanarak zihninde tamamlar. Bu bağlamda, “neredeyse” belirteci, dilsel bileşenin oluşturduğu boş alanları doldurarak söylemsel bir ikilem yaratır. Bu, okuyucunun bağlama ve kendi algısına göre yüzün örtülme derecesini farklı şekillerde değerlendirmesine olanak tanır.

Özgün alıntı: « Sans doute il se sentit rougir, car il mit sa main devant son front, comme pour s'abriter de la clarté de la lampe. Mais il se ressaisit presque aussitôt, et d'une voix que j'aurais souhaitée moins assurée : - Ne m'accusez pas trop, mon père. Mon intention n'était pas de vous rien cacher, et vous devancez de bien peu l'aveu que je m'apprêtais à vous faire » (Gide, 1925 : 73).	
Türkçe çeviri: “Kızardığını hissetmiş olmalıydı ki, lambanın ışığı karşısında kendini korumak istermişçesine elini alnına koydu; ama neredeyse anında toparlanıp o kadar da güvenli olmasını tercih etmediğim bir sesle: - Beni fazla suçlamayın baba, dedi. Niyetim sizden bir şey gizlemek değildi, size bulunmaya hazırlandığım itirafın bir adım önündesiniz sadece” (Gide, 2022: 35).	
Horn Ölçeği:	Geç toparlanma → Çabucak toparlanma → Neredeyse anında toparlanma → Anında toparlanma
Ölçekli İmalar:	Jacques, duygusal olarak kısa süreli bir sarsıntı yaşamış, ancak bunu hızla kontrol altına almıştır. Toparlanma sürecinin tam anlamıyla “anında” gerçekleşmemiş olması, onun baba karşısındaki savunmasında hafif bir tereddüt yaşadığını gösterir.
Grice'in Nicelik İlkesi:	Bu ifade, Grice'in nicelik ilkesi doğrultusunda yeterli miktarda bilgi sunar. Jacques'ın toparlanma hızını “anında” gibi kesin bir terim yerine “neredeyse anında” olarak ifade etmek, okuyucuyu bağlama dayalı çıkarımlar yapmaya yönlendirir.
Örtük Anlamlar	Eksiklik → Tepkisi anında olmamıştır; bu da babasına verdiği yanıt öncesinde kısa bir tereddüt yaşadığını gösterir. Tamamlanma → Jacques, kendisini hızla toparlama yeteneğine sahiptir. Durum üzerinde kontrol kazanmıştır.

Tablo 2. Alıntı 2

Bu bölüm, papazın, oğlu Jacques ile Gertrude arasında gelişen yakınlaşmayı fark etmesi üzerine yaşanan bir yüzleşmeyi yansıtır. Papaz, Gertrude'e karşı giderek artan duygusal yakınlığını sorgularken, Jacques'ın da Gertrude'e ilgi duyduğunu gözlemlemiş ve bu durumdan rahatsızlık duymuştur. Jacques'ın dağ tatiline gitmek yerine Gertrude'e harmonyum derslerinde eşlik etmeyi tercih etmesi, papazın kıskançlık ve öfke hislerini tetikler. Bu bağlamda, papaz oğluyla doğrudan bir konuşma yapmaya karar verir. Alıntıda geçen diyalog, papazın bu konuşma sırasında Jacques'a Gertrude ile ilgilendiğini ima ettiği ve oğlunun buna bir yanıt verdiği bir konuşma esansında gerçekleşir.

Özgün metindeki “se ressaisit presque aussitôt” ifadesi Türkçeye “neredeyse anında toparlanıp” biçiminde aktarılmaktadır. Bu kullanımda “presque” belirteci çeviride doğrudan “neredeyse” ile karşılanmış ve dereceli zaman anlamı korunmuştur. Bu ifade, eylemin gerçekleşme süresini tamlik ile gecikme arasında konumlandıran bir ölçek oluşturmaktadır. “Neredeyse” belirteci, bu ölçeğin “anında toparlanma” konumuna çok yakın bir noktada yer alır. Ölçekte daha güçlü bir ifade olan “anında toparlanma” kasıtlı olarak dışlanmış ve bunun yerine “neredeyse” belirteci seçilmiştir. Bu tercih, Jacques'ın hemen toparlanmadığını, ancak toparlanmasının oldukça hızlı gerçekleştiğini gösterir. “Neredeyse anında” ifadesi, onun kısa bir içsel karmaşadan hızla kurtularak kendisini ifade ettiğini ima eder. Bu, babasına karşı kendini savunma çabasının hazırlıklı olduğunu, ancak küçük bir tereddüt içerdiğini ortaya koyar.

Ducrot'nun retorik bileşen kavramına göre “neredeyse” belirteci, dilsel bileşen aracılığıyla bir eksiklik olarak toparlanmanın anında gerçekleşmediğini ancak tamamlanma olarak ise bu noktaya çok yaklaştığını gösterir. Bu, toparlanma eyleminin hızını bir derecelendirme üzerinde konumlandırırken retorik çerçeve, bu hızın Jacques'ın duygusal durumu üzerindeki etkisini bağlama dayalı olarak yorumlar. “Neredeyse” belirtecinin geçtiği ifade, Jacques'ın babasının suçlamalarını hissettiği ve bu duruma verdiği tepkide kısa bir mahcubiyet yaşadığını ima eder. Alıntıda geçen “Kızardığını hissetmiş olmalıydı ki, lambanın ışığı karşısında kendini korumak istemişçesine elini alnına koydu” ifadesi Jacques'ın yaşadığı bu olası mahcubiyetin göstergesidir. Ancak, bu duygu anında bastırılır ve hızlı bir şekilde toparlanarak kendini savunur. Bu, okuyucunun Jacques'ın itiraf öncesindeki duygusal durumu hakkında iki olası yoruma yönlendirilmesini sağlar:

- Hızlı toparlanma ile kontrol altında bir duruş.
- Tepkinin “anında” olmayışı sebebiyle çok kısa bir duygusal zayıflık.

Papaz, oğlunun tepkisini bağlama dayalı olarak algılar ve oğlunun “neredeyse anında” toparlanmış olması onda oğlunun duygu durumuna dair rahatsız edici bir özgüven algısı yaratır. Alıntının devamında papazın şöyle söylediği görülmektedir: “Cümlelerini oldukça sakın bir şekilde sonlandırarak, söz konusu olan o değilmişçesine, sanki bir kitap okuyormuşçasına acele etmeden konuşuyordu. Kendinden olağanüstü emin olması beni çileden çıkardı” (Gide, 2022: 35). Bu alıntı ile metinsel bağlam Jacques'ın hızlı toparlanma ile kontrol altında bir duruş sergilediğini desteklemektedir.

Özgün alıntı: « [...] malgré ses cheveux presque tout argentés déjà qu’encadre un bonnet de guipure, rien de plus enfantin que son sourire, rien de plus harmonieux que son geste, de plus musical que sa voix » (Gide, 1925: 118-119).	
Türkçe çeviri: “Güpür bir başlık ile çevrelediği, şimdiden neredeyse tamamı kırılaşmış saçlarına rağmen, gülüşünden daha çocuksu, hareketlerinden daha uyumlu, sesinden daha ahenkli bir şey yok” (Gide, 2022: 62).	
Horn Ölçeği:	Tamamen siyah → Kısmen kırılaşmış → Neredeyse tamamen kırılaşmış → Tamamen kırılaşmış
Ölçekli İmalar:	Matmazel de La M., yaşlılık belirtilerine rağmen enerjik ve zarif bir kişiliğe sahiptir. Saçlarının “neredeyse tamamen kırılaşmış” olması, onun olgunluğunu ve hayat deneyimini simgeler, ancak hâlâ bir tür canlılık ve gençlik izi taşıdığı ima edilir. Fiziksel görünümdeki bu denge, onun ruhsal özellikleriyle uyum içindedir; yaşı ilerlemiş olsa da kişiliğindeki sıcaklık ve ahenk ön plandadır.
Grice’in Nicelik İlkesi:	Grice’in nicelik ilkesi gereği, “neredeyse” belirteci, Matmazel de La M.’nin fiziksel özelliklerini tanımlamak için yeterli miktarda bilgi sunar. İfade, gereğinden fazla detay içermezken, okuyucuya karakterin görünümünü bağlama uygun şekilde anlamlandırma imkânı sağlar.
Örtük Anlamlar	Eksiklik → Matmazel de La M.’nin saçları henüz tamamen beyazlamamıştır. Bu durum, onun fiziksel görünümünde gençliğin bir izi olduğunu ima eder. Tamamlanma → Ancak saçlarının büyük bir kısmı kırılaşmıştır; bu da onun olgun yaşını ve deneyimini yansıtır. Bu ifade, yaşlılığın bir sınır durumunda olduğunu ve tam anlamıyla gerçekleşmediğini vurgular.

Tablo 3. Alıntı 3

Bu alıntı, papazın Gertrude’ü bir süreliğine yanına yerleştirdiği Matmazel de La M.’nin tasvirini yaptığı bölümden alınmıştır. Papaz, Matmazel de La M.’nin yardımseverliği, dindarlığı ve yoksullara olan cömertliği ile çevresinde saygı uyandırdığını anlatır. Servetini iyilik yapmak için harcayan bu kadın, Gertrude dışında üç küçük kızı daha yatılı olarak himaye etmekte ve onların ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Papazın gözünden, Matmazel de La M., hem davranışları hem de görünüşü ile çevresine huzur ve uyum yayan bir kişilik olarak resmedilir.

Alıntı 3’te, özgün metindeki “ses cheveux presque tout argentés déjà” ifadesi Türkçeye “neredeyse tamamı kırılaşmış saçları” biçiminde aktarılmaktadır. Bu kullanımda “presque” belirteci çeviride doğrudan “neredeyse” ile karşılanmış ve saçların griye dönüşme oranını niceliksel bir ölçek üzerinde derecelendiren anlam korunmuştur. Daha güçlü bir ifade olan “tamamen kırılaşmış” tercih edilmediği için, saçların hâlâ tamamen beyazlamadığı, bir miktar

doğal rengini koruduğu anlaşılmaktadır. Bu ifade, karakterin fiziksel görünümünün tam bir yaşlılık görüntüsü sergilemediğini, ama yaşına uygun bir olgunluk taşıdığını ima etmektedir.

Ducrot'nun retorik bileşen anlayışıyla, “neredeyse” belirteci söylemsel bir dönüşüm yaratır: Okuyucu, Matmazel de La M.'nin fiziksel görünümünü değerlendirirken, aynı zamanda onun ruhsal derinliği ve çevresine yayılan zarafetini de algılar. Bu ifade, sadece fiziksel bir durumu değil, kişiliğin ve içsel uyumun fiziksel sınırları aşan etkisini okura hissettirir. Dilsel çerçevede, “neredeyse” belirteci, saçların kırılma durumunu eksik bir tamamlama olarak tarif ederken, retorik çerçeve bu fiziksel özelliği onun kişisel zarafetiyle ilişkilendirir. Bu, yalnızca yaşa dair bir bilgi vermekle kalmaz; Matmazel de La M.'nin varoluş biçimini ve papaz üzerindeki etkisini vurgular.

Özgün alıntı : « Nous ne nous étions encore presque pas parlé, tout étonnés de nous retrouver seuls ensemble, lorsque Gertrude, tournant vers moi sa face sans regards, me demanda brusquement : - Croyez-vous que Jacques m'aime encore ? » (Gide, 1925: 123).	
“Yeniden baş başa kalmanın şaşkınlığıyla henüz neredeyse hiç konuşmamıştık ki Gertrude, o ifadesiz yüzünü bana doğru çevirerek aniden:- Jacques'ın beni hala sevdiğini düşünüyor musunuz? diye sordu” (Gide, 2022: 64).	
Horn Ölçeği:	Tamamen sessiz → Neredeyse hiç konuşmamak → Az konuşmak → Uzun bir konuşma yapmak
Ölçekli İmlar:	Papaz ve Gertrude arasında iletişim, baş başa kalmalarına rağmen henüz başlamamıştır. Ancak bu sessizlik tam bir uzaklık değil, yalnızca başlangıç için bir tereddüt durumudur. Sessizlik, papaz ve Gertrude arasındaki duygusal ya da düşünsel yoğunluğun bir yansımasıdır; konuşmaya başlama süreci belirsizlik ve gerginlik içinde beklenmektedir. Gertrude'ün sessizliği, Jacques ile ilgili merakını ifade etmeden önceki bir hazırlık süreci olarak değerlendirilebilir.
Grice'in Nicelik İlkesi:	Grice'ın nicelik ilkesi gereği, “neredeyse hiç konuşmamıştık” ifadesi, papaz ve Gertrude arasındaki iletişimin miktarını açıklamak için yeterli bilgi sağlar. İfade, gereğinden fazla ayrıntıya girmeden, konuşmanın eksikliği ve varlığı arasındaki ince çizgiyi etkili bir şekilde aktarır.
Örtük Anlamlar	Eksiklik → Gerçek bir konuşma henüz gerçekleşmemiştir. Bu, papaz ve Gertrude arasında henüz bir iletişim kurulmadığını gösterir. Tamamlama → Ancak tam bir sessizlik de söz konusu değildir; iletişim kurmanın eşiğinde olduklarını ima eder. Bu, bir hazırlık ve duygusal gerilim durumuna işaret eder.

Tablo 4. Alıntı 4

Bu bölüm, papazın, oğlu Jacques'ı Gertrude'den uzaklaştırarak başka bir yere göndermesinin ve Gertrude'ü Matmazel de La M.'nin yanına yerleştirmesinin ardından, papaz ve Gertrude'ün uzun bir aradan sonra yeniden yalnız kalmalarını konu alır. Papaz, Gertrude ile dışarıda bir gezintiye çıkmıştır. Sessiz bir şekilde geçen bu gezinti sırasında Gertrude, papaza beklenmedik bir soru yönelterek Jacques'ın hâlâ kendisini sevip sevmediğini merak ettiğini ifade eder. Bu soru, Gertrude'ün Jacques'a yönelik herhangi bir duygusal bağlılığından değil, onun Jacques'a gitmeden önce bu aşkın karşılıksız olduğunu açıkça ifade etmesinden kaynaklanan bir sorgulamadır. Gertrude, Jacques'ın kendisini unutup unutmadığını veya bu durumun kalbini ne derece kırmış olabileceğini anlamak istemektedir.

Alıntı 4'te, özgün metindeki “presque pas parlé” ifadesi Türkçeye “neredeyse hiç konuşmamıştık” biçiminde aktarılmaktadır. “Presque” belirteci çeviride doğrudan “neredeyse” ile karşılanmış ve konuşma eylemini niceliksel bir ölçek üzerinde en alt sınıra yaklaştıran dereceli anlam korunmuştur. Bu kullanım, tam bir sessizlik ile sınırlı bir iletişim arasında ara bir eşik yaratmaktadır. Horn'un ölçekleri çerçevesinde değerlendirildiğinde, daha güçlü ve kesin bir ifade olan “hiç konuşmamıştık” seçeneğinin kullanılmaması, mutlak sessizliğin doğru olmadığı yönünde bir çıkarıma yol açarak konuşmanın tamamen yok olmadığını, ancak son derece sınırlı kaldığını ima etmektedir. Bu durum, daha zayıf bir ifadenin tercih edilmesi yoluyla örtük anlam üretildiğini gösteren tipik bir ölçekli ima örneği sunmuştur.

Grice'in nicelik ilkesi açısından bakıldığında ise söz konusu kullanım, konuşmacıların etkileşime yaptıkları söylemsel katkının asgari düzeyde kaldığını göstermektedir. İletişimsel içerik azaltıldıkça açıkça söylenen bilgi miktarı düşmüş, buna karşılık bağlama dayalı çıkarımların ve örtük anlamların yoğunluğu artmıştır. Başka bir deyişle, konuşma miktarının minimuma inmesi, söylenmeyenlerin yorumlanma alanını genişletmekte ve ima üretimini güçlendirmektedir.

Ducrot'nun retorik bileşen anlayışı da bu noktada belirleyici olmuştur. “Neredeyse” belirteci yalnızca sessizliğin derecesini belirtmekle kalmamış, aynı zamanda bu sessizliğe söylemsel bir işlev kazandırmıştır. Sessizlik burada salt bir iletişim eksikliği olarak değil, iki karakterin baş başa kalmanın yarattığı duygusal gerilim ve tereddütlerle şekillenen içsel hazırlık süreci olarak kurgulanmaktadır. Gertrude'ün Jacques hakkında yönelttiği ani soru, bu birikmiş sessizliğin ardından gelmiş; böylece “neredeyse hiç konuşmama” durumu, anlatı içinde psikolojik yoğunluğu artıran bir duraklama ve eşik işlevi görmüştür.

Özgün alıntı : « Elle ne se mêlait pas à la joie ! on eût dit qu'elle avait découvert un secret que sans doute elle m'eût confié si j'eusse été seul avec elle. Elle ne disait presque rien ; mais on ne s'en étonnait pas, car près des autres, et plus ils sont exubérants, elle est souvent silencieuse » (Gide, 1925 : 139-140).

Türkçe çeviri: “Bu neşeye katılmıyordu! Kuşkusuz, onunla yalnız kalsaydım bana açıklayacağı bir sırrı keşfetmiş gibi duruyordu. Neredeyse tek kelime etmemişti, ama diğerlerinin yanında ve özellikle de fazlaca konuşanların yanında genellikle sessizliğini koruduğundan buna şaşırılmamıştık” (Gide, 2022: 76).

Horn Ölçeği:	Hiç konuşmama → Tek kelimelik veya çok sınırlı ifadeler kullanma → Akıcı ve düzenli konuşma
Ölçekli İmalar:	Gertrude, konuşmaya çok yakın bir noktada olmasına rağmen, sessizlik haline daha yakındır.

	Bu, onun duygusal ya da zihinsel bir duraksama içinde olduğunu, konuşma ihtiyacı hissetmesine rağmen henüz bunu gerçekleştiremediğini ima eder. İletişimin bu sınır durumu, Gertrude'ün yeni deneyimlediği görme yetisinin yarattığı içsel karmaşa ile ilişkilendirilebilir.
Grice'in Nicelik İlkesi:	Grice'in nicelik ilkesi çerçevesinde, “neredeyse” belirteci, Gertrude'ün ifadesinde iletilen bilginin derecesini ve sınırını belirlemek için yeterli kabul edilmektedir.
Örtük Anlamlar	Eksiklik → Gertrude tamamen sessiz değildir, ancak konuşması o kadar azdır ki sessizliğe çok yakındır. Tamamlama → Gertrude'ün bu az konuşma hali, tam bir sessizlikle sonuçlanmamıştır, konuşma ihtimalinin mevcut olduğunu ima edilir

Tablo 5. Alıntı 5

Bu alıntı, Gertrude'ün ameliyatının ardından eve dönüşünü ve papazın ailesi tarafından onun onuruna düzenlenen yemeği konu alır. Gertrude'ün görme yetisini kazanması, onun yaşamında büyük bir dönüm noktası olmuştur. Ancak bu değişimin getirdiği yeni algılar, hayal ettiği dünyanın gerçeklikle uyumsuz olduğunu fark etmesine ve içsel bir çatışma yaşamasına yol açmıştır. Yemeğe katılanların neşeli ve kutlama havasındaki davranışlarının aksine, Gertrude oldukça sessiz ve içine kapanık bir tavır sergiler. Papaz, Gertrude'ün bu sessizliğinin ardında, sadece gözlerini açtıktan sonra yaşadığı değişimle değil, aynı zamanda kişisel ve duygusal bir yükü baş etmeye çalıştığını hisseder. Bu durum, papaz için onun ruhsal durumunu anlamaya yönelik bir ipucu niteliği taşır.

Özgün metindeki “ne disait presque rien” ifadesi Türkçeye “neredeyse tek kelime etmemiști” biçiminde aktarılmaktadır. “Presque” belirteci çeviride doğrudan “neredeyse” ile karşılanmış ve karakterin söylemsel katkısını asgari düzeye indirgeyen dereceli anlam büyük ölçüde korunmuştur. Bu ifade, Gertrude'ün konuşmaya katılım düzeyini, sessizlik ile iletişim arasında bir geçiş durumu olarak ifade etmektedir. Üç aşamalı ölçeğe göre bu durum şöyle analiz edilebilir:

Hiç konuşmama: Tam bir sessizlik hâli, herhangi bir kelimenin söylenmediği bir durumu temsil eder.

Tek kelimelik veya çok sınırlı ifadeler kullanma: Gertrude, tamamen sessiz değildir; birkaç kelimeyle veya çok sınırlı bir şekilde konuşmuş olabilir.

Akıcı ve düzenli konuşma: Akıcı bir iletişim gerçekleşmemiştir, çünkü Gertrude bu noktaya ulaşmamıştır.

“Neredeyse” belirteci, Gertrude'ün konuşmasının tam bir sessizlik olmadığını, ancak sessizlik ile sınırlı ifadeler arasında bir noktada olduğunu gösterir. Daha güçlü bir ifade olan “tek kelime etmemiști” tercih edilmediği için, Gertrude'ün iletişimde az da olsa bir varlık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Özgün alıntı : « Ce soir, je l’ai revue. Des coussins entassés sur son lit la soutenaient et la maintenaient presque assise. Ses cheveux à présent rassemblés et tressés au-dessus de son front étaient mêlés aux myosotis que j’avais rapportés pour elle » (Gide, 1925 : 142).	
Türkçe çeviri: “Bu akşam onu tekrar gördüm. Yatağına yığılı yastıklar onu destekliyor, neredeyse oturmasını sağlıyordu. Taranıp alınının üzerinde örülmüş saçlarına onun için getirdiğim unutmabeniler karışıyordu şimdi” (Gide, 2022: 78).	
Horn Ölçeği:	Tamamen yatmak → Yastık desteğiyle neredeyse oturmak → Tam anlamıyla oturmak
Ölçekli İmlar:	Gertrude, fiziksel iyileşme sürecindedir, ancak henüz tam bir hareket özgürlüğüne kavuşamamıştır. “Neredeyse oturmasını sağlıyordu” ifadesi, Gertrude’ün yatağında destek alarak oturur pozisyona yaklaştığını, ancak bu desteğin olmaması durumunda tamamen yatmaya döneceğini ima eder. Bu durum, Gertrude’ün hâlâ hassas bir durumda olduğunu, ancak toparlanma yolunda ilerlediğini okuyucuya hissettirir.
Grice’in Nicelik İlkesi:	Grice’in nicelik ilkesi gereği, “neredeyse” belirteci, Gertrude’ün fiziksel pozisyonu hakkında yeterli bilgi sunar. İfade, onun iyileşme sürecinde olduğunu, ancak henüz tam bir oturma pozisyonuna ulaşmadığını etkili bir şekilde belirtir. Bu, okuyucunun Gertrude’ün fiziksel toparlanmasını aşamalı bir süreç olarak değerlendirmesine olanak tanır.
Örtük Anlamlar	Eksiklik → Gertrude tam anlamıyla oturur bir pozisyonda değildir. Fiziksel güçsüzlük veya destek ihtiyacı, bu eksikliği yansıtır. Tamamlama → Yastıklarla desteklenerek oturmaya çok yaklaşmış olması, iyileşme sürecinde bir ilerleme olduğunu gösterir. Bu, onun tamamen hareketsiz olduğu önceki duruma göre olumlu bir gelişmedir.

Tablo 6. Alıntı 6

Gertrude, ameliyat sonrasında yeniden görmeye başladıktan sonra dış dünyayla ve gerçekliğin ağırlığıyla yüzleşmenin yarattığı sarsıntı sonucu intihara teşebbüs eder. Kurtarıldıktan sonra Matmazel Louise’in evinde bakıma alınır ve bir süre fiziksel ve ruhsal bir toparlanma sürecine girer. İncelenen alıntı, papazın bu iyileşme dönemindeki ziyaretlerinden birini betimler. Papaz, Gertrude’ün özellikle istediği unutma beni çiçeklerini topladıktan sonra aynı akşam onu yeniden görmeye gider. Gertrude hâlâ yatakta dinlenmektedir; ancak yastıklarla desteklenmiş hâlde, neredeyse oturur bir konuma yaklaşmıştır.

Alıntı 6’da, özgün metindeki “la maintenaient presque assise” ifadesi Türkçeye “neredeyse oturmasını sağlıyordu” biçiminde aktarılmıştır. “Presque” belirteci çeviride doğrudan “neredeyse” ile karşılanmış ve karakterin bedensel konumunu tam oturma hâline yaklaştıran

dereceli anlam korunmuştur. “Neredeyse” belirteci, Gertrude’ün yastıklarla desteklenerek oturur pozisyona çok yaklaştığını, ancak tam olarak oturamadığını ifade etmektedir. Daha güçlü bir ifade olan “oturmasını sağlıyordu” tercih edilmediği için, Gertrude’ün fiziksel gücünün tam olarak yerine gelmediği, ancak toparlanma sürecinde önemli bir ilerleme kaydettiği ima edilir. Bununla birlikte, “tamamen yatmak” gibi bir ifade de kullanılmadığı için, önceki uyuşukluk durumuna göre fiziksel olarak daha iyi durumda olduğu anlaşılır.

“Neredeyse” belirtecinin kullanımı, okuyucuyu Gertrude’ün fiziksel durumu ile duygusal iyileşme süreci arasındaki bu sınır durumunu değerlendirmeye yönlendirir. İfade, Gertrude’ün kırılganlığı ile umut veren toparlanma belirtileri arasındaki ince dengeyi etkili bir şekilde aktarır. Gertrude’ün oturmaya yakın durumu, onun fiziksel toparlanmasını somutlaştırırken, aynı zamanda bu toparlanmanın kırılgan bir iyileşme sürecinde olduğunu gösterir zira yastık desteği, onun fiziksel gücünün hâlâ tam anlamıyla yerine gelmediğini, ancak bu sürecin devam ettiğini ifade eder. Papazın onun için getirdiği “unutmabeni çiçeklerinin” Gertrude’ün saçlarına karışması onun iyileşme sürecinin bir sembolü haline gelirken, bu bağlamda papazın desteğinin hem fiziksel hem de duygusal bir anlam taşıdığı anlaşılır. Dolayısıyla bu ifade, okuyucuyu Gertrude’ün durumunun hassasiyetini ve papazın onun üzerindeki etkisini anlamaya davet eder.

2.1 Çeviri kaynaklı “neredeyse” kullanımları

Türkçe çeviride bazı sözcelerde “neredeyse” belirteci kullanılmış olmakla birlikte, bu kullanımlar özgün metindeki “presque” belirteci karşılık gelmemektedir. Bu örnekler, özgün metnin dilsel verisini temsil etmedikleri için nicel analize dâhil edilmemiş, yalnızca çeviri stratejilerini göstermek amacıyla nitel olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, metindeki yaklaşık anlamın Türkçede benzer derecelendirme araçlarıyla yeniden üretildiğini göstermeleri bakımından aşağıda kısaca belirtilmiştir:

1. Özgün alıntı: “Je croyais la partie à peu près gagnée, et déjà ma chère Amélie s’approchait bienveillamment de Gertrude; mais soudain son irritation rebondit de plus belle lorsque, ayant pris la lampe pour examiner un peu l’enfant, elle s’avisa de son état de saleté indicible” (Giden, 1925: 25).

Türkçe çeviri: “Bu faslı neredeyse kazandığıma inanıyordum; sevgili Amélie’m Gertrude’e şimdiden iyilikle yaklaşmaya başlamıştı bile; ama çocuğu biraz incelemek üzere feneri eline alır almaz kan başına sıçradı, kızın tarifi imkânsız derecede pis olduğunu fark etmişti” (Gide, 2022: 10).

Özgün metinde yer alan “Je croyais la partie à peu près gagnée” ifadesinde yaklaşık anlam, “à peu près” yapısı ile sağlanmakta; bu yapı “aşağı yukarı / yaklaşık olarak” biçiminde niceliksel bir belirsizlik bildirmektedir. Ancak Türkçe çeviride bu ifade “Bu faslı neredeyse kazandığıma inanıyordum” biçiminde aktarılmış ve “neredeyse” belirteci kullanılmıştır. Burada dikkat çekici olan nokta, Fransızcadaki yapının bir tamamlanma eşiğine yakınlık değil, yalnızca tahmini bir değerlendirme ifade etmesidir. Buna karşılık “neredeyse”, Horn ölçekleri açısından “başarmak ↔ başaramamak” ikiliği içinde “tamamlanmaya çok yakın fakat gerçekleşmemiş” bir konum yaratır ve daha belirgin bir ölçeklilik üretir.

Dolayısıyla çeviri, kaynak metindeki belirsiz yaklaşık anlamı daha güçlü bir derecelendirme ile yeniden kurmakta ve erek dilde ek bir ölçekli ima üretmektedir. Bu ölçeklilik özgün metne ait olmadığı için çalışmanın temel veri kümesine dâhil edilmemiş; ancak çevirmenin yorumsal müdahalesi olarak metindeki “yaklaşma” anlamının Türkçede nasıl yeniden inşa edildiğini göstermesi bakımından burada ayrıca belirtilmiştir.

2. Özgün alıntı: “Je me trouvais donc tout naturellement seul avec Amélie à l’heure du thé, que nous prenons toujours dans la salle commune. C’était ce que je désirais, car il me tardait de lui parler. Il m’arrive si rarement d’être en tête à tête avec elle que je me sentais comme timide, et l’importance de ce que j’avais à lui dire me troublait, comme s’il se fût agi, non des aveux de Jacques, mais des miens propres” (Gide, 1925 : 82).

Türkçe çeviri : “Daima ortak salonda bulunduğumuz çay saatinde Amélie ile doğal olarak yalnız kalmıştım. Onunla konuşmak için sabırsızlandığımdan zaten böyle olmasını istiyordum. O kadar nadir baş başa kalıyorduk ki neredeyse utangaçlık hissediyordum ve ona söyleyeceklerimin önemi, sanki söyleyeceklerim Jacques’ın değil de benim itiraflarım gibiydi gibi beni rahatsız ediyordu” (Gide, 2022: 39).

Özgün metinde yer alan “je me sentais comme timide” ifadesi, “comme” edatı aracılığıyla bir benzetme kurmakta ve anlatıcının utangaçlık duygusunu doğrudan derecelendirmekten ziyade “utangaç gibi hissetme” biçiminde nitel bir yakınlık ifade etmektedir. Bu yapı, Fransızcadaki herhangi bir ölçekli eşik ya da tamamlanmaya yaklaşma anlamı üretmez; söz konusu olan durum, bir duyguya benzerliktir.

Buna karşılık Türkçe çeviride bu ifade “neredeyse utangaçlık hissediyordum” biçiminde aktarılmış ve “neredeyse” belirteci eklenerek anlatım dereceli bir ölçek üzerine yerleştirilmiştir. “Neredeyse”, Horn ölçekleri açısından “utangaç olmamak ↔ utangaç olmak” karşıtlığı içinde tamamlanmaya çok yakın fakat henüz gerçekleşmemiş bir eşik konumu yaratmakta ve kaynak metinde bulunmayan bir eksiklik/tamamlama gerilimi üretmektedir.

Dolayısıyla burada ortaya çıkan ölçeklilik, özgün Fransızca yapıdan değil, çevirmenin yorumsal tercihindən kaynaklanmaktadır. Çeviri, benzetmeye dayalı nitel bir ifadeyi niceliksel bir dereceye dönüştürerek erek dilde ek bir ölçekli ima üretmiştir. Bu nedenle söz konusu kullanım, çalışmanın özgün metne dayalı temel veri kümesine dâhil edilmemiştir.

3. Özgün alıntı : “Quand tu voudras que je te comprenne, tu tacheras de t’exprimer plus clairement, repartis-je d’une manière peut-être un peu brutale, et que je regrettais tout aussitôt ; car je vis un instant ses lèvres trembler. Elle détournait la tête puis, se levant, fit quelques pas hésitants et comme chancelants dans la pièce” (Gide, 1925 :87).

Türkçe çeviri: “Seni anlamamı istiyorsan kendini daha açık ifade etmeye çalış, diyerek belki de biraz kaba bir tarzda sözlerime tekrar başlamıştım ki hemen pişman oluverdim, çünkü bir an için dudaklarının titrediğini gördüm. Ardından başını çevirerek ayağa kalktı, odada neredeyse sendeleyerek birkaç kararsız adım attı” (Gide, 2022: 42).

Özgün metinde yer alan “comme chancelants” ifadesi, “comme” edatı aracılığıyla benzetmeye dayalı bir betimleme kurmakta ve kahramanın yürüyüşünü “sanki sendeleyerek” biçiminde izlenimsel bir görünüş olarak sunmaktadır. Bu yapı, derecelendirilmiş bir ölçek oluşturmaz; eylemin gerçekleşme derecesini niceliksel olarak konumlandırmak yerine yalnızca hareketin niteliğine ilişkin algısal bir benzerlik ifade eder.

Türkçe çeviride ise bu ifade “neredeyse sendeleyerek” biçiminde aktarılmıştır. “Neredeyse” belirteci, hareketi bir ölçek üzerine yerleştirerek okuru “sendelemek ile dengede kalmak” arasında bir sınır durumuna taşımaktadır. Artık mesele yalnızca adımların dengesiz görünmesi değil, düşmeye ramak kalmış bir bedensel kırılganlıktır. Böylece kaynak metindeki izlenimsel anlatım, erek dilde daha dramatik ve derecelendirilmiş bir hâl alır.

Bu farklılık, çevirmenin üslupsal bir yoğunlaştırma tercih ettiğini düşündürmektedir. Fransızcadaki benzetmeye dayalı yumuşak ifade, Türkçede daha keskin bir “yaklaşma” anlamına

dönüşmüş ; dolayısıyla burada ortaya çıkan ölçeklilik metnin özgün yapısından değil, çeviri sürecindeki yorumdan kaynaklanmıştır. Bu nedenle söz konusu kullanım temel çözümleme örnekleri arasında değerlendirilmemiş, ancak çeviride “neredeyse”nin nasıl ek bir anlam katmanı oluşturduğunu göstermesi bakımından ayrıca not edilmiştir.

4. Özgün alıntı : « Mlle Louise m'a fait appeler ce matin, au moment où j'allais me rendre A La Grange. Après une nuit à peu près calme, Gertrude est enfin sortie de sa torpeur. Elle m'a souri lorsque je suis entré dans la chambre et m'a fait signe de venir m'asseoir à son chevet » (Gide, 1925 :141).

Türkçe çeviri : “Matmazel Louise bu sabah beni çağırttığında hemen La Grange’a gittim. Neredeyse sakın bir geceden sonra Gertrude sonunda uyuşukluktan sıyrılmıştı. Odasına girdiğimde bana gülümsedi ve başucuna oturmamı işaret etti” (Gide, 2022 : 78).

Bu örnekte çevirinin yönü önceki örneklere benzer biçimde, fakat daha örtük bir düzeyde değişmektedir. Gide’in kullandığı “à peu près calme” ifadesi, gecenin niteliğine dair yaklaşık ve esnek bir değerlendirme sunar. Bu yapı, kesin bir derecelendirme kurmaktan çok “aşağı yukarı sakın” denebilecek genel bir izlenim verir; anlatıcının bellekten yaptığı temkinli bir tahmin gibidir. Dolayısıyla burada bir eşik ya da tamamlanmamışlık duygusu değil, daha çok yuvarlak ve sade bir betimleme söz konusudur.

Türkçe çeviri ise bu yumuşak belirsizliği “neredeyse sakın bir gece” biçiminde daha belirgin bir sınıra taşır. “Neredeyse” sözcüğü, geceyi artık “sakinlik ile huzursuzluk” arasında bir ara konuma yerleştirir ve sakinliğin tam olarak gerçekleşmediğini sezdirir. Böylece kaynak metindeki genel bir durum tespiti, erek dilde eksiklik hissi taşıyan dereceli bir ifadeye dönüşür. Anlatının duygusal tonu da bu küçük müdahaleyle hafifçe değişir: gece yalnızca “oldukça sakın” değil, “sakin olmaya çok yaklaşmış fakat tam olarak sakın olamamış” bir deneyim gibi algılanmaya başlar.

Bu bakımdan “neredeyse” kullanımı, özgün metinde var olmayan bir ölçeklilik üretmekte ve çevirmenin anlatımı daha kırılgan, daha eşikte duran bir atmosfere doğru yönlendirdiğini göstermektedir. Dolayısıyla söz konusu örnek, önceki kullanımlar gibi temel çözümleme verileri arasında değerlendirilmemiştir.

Bu bölümde incelenen örnekler birlikte düşünüldüğünde, Türkçe çevirideki “neredeyse” kullanımlarının önemli bir kısmının özgün metindeki “presque” belirtecinden kaynaklanmadığı görülmektedir. Çevirmen, kimi zaman benzetmeye dayalı yapıları (“comme”), kimi zaman belirsiz yaklaşık ifadeleri (“à peu près”) daha keskin bir eşik mantığına taşıyarak Türkçede dereceli bir anlatım kurmuştur. Böylece kaynak metinde bulunmayan ek bir ölçeklilik ve eksiklik/tamamlama gerilimi ortaya çıkmıştır. Bu nedenle söz konusu kullanımlar çalışmanın ana veri kümesine dâhil edilmemiş; ancak çeviri tercihlerinin metnin algısını nasıl dönüştürebildiğini göstermeleri bakımından ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir.

2.2 Türkçe çeviride karşılığı verilmeyen “presque” kullanımları

Bu bölümde, özgün Fransızca metinde “presque” belirteciyle kurulan ancak mevcut Türkçe çeviride “neredeyse” biçiminde doğrudan bir karşılıkla yansıtılmayan kullanımlar ele alınmaktadır. Çalışmanın temel amacı çeviri tercihlerini değerlendirmek değil, “presque”nin bağlam içinde üstlendiği ölçeklilik ve ima işlevlerini ortaya koymak olduğundan, çözümleme doğrudan özgün metin üzerinden yürütülmüştür. Bu nedenle, aşağıdaki örneklerde verilen Türkçe karşılıklar mevcut çeviriye bağlı kalmaksızın, yalnızca anlamı görünür kılmak ve sözcenin bağlamını takip etmeyi kolaylaştırmak amacıyla tarafımızdan yapılmış çalışma çevirileridir.

Analiz ise esas olarak Fransızca sözcelerin dilsel yapısı ve söylemsel işlevi temelinde gerçekleştirilmektedir.

Özgün alıntı: “Je n’avais pas encore entrevu, ou que très vaguement, la possibilité de l’installer à notre foyer et je puis presque dire que c’est Amélie qui d’abord m’en suggéra l’idée lorsqu’elle me demanda si je pensais que nous n’étions pas ‘déjà assez dans la maison’” (Gide, 1925: 23).	
Türkçe çeviri: Onu evimize yerleştirme olasılığı henüz ya hiç aklıma gelmemiştii ya da çok belirsiz bir düşünce olarak kalmıştı; hatta neredeyse söyleyebilirim ki bana “Evde zaten yeterince kalabalık değil miyiz?” diye sorduğunda bu fikri ilk ortaya atan kişi Amélie’dir.	
Horn Ölçeği:	Söylememek → ima etmek → söyleyebilmek → neredeyse söyleyebilmek → kesin olarak söylemek
Ölçekli İmalar:	• Anlatıcı yargıyı açıkça dile getirmeye yaklaşmaktadır. • Ancak kesin ve tam bir atıf yapmaktan kaçınır. • İfade, söyleme ile susma arasında ara bir konumda yer alır.
Grice’in Nicelik İlkesi:	• “Neredeyse” biçimi, yargıyı gereği kadar fakat temkinli biçimde sunar. • Bilgi, abartılmadan ve sınırlı bağlılıkla aktarılır.
Örtük Anlamlar	Eksiklik → Yargı kesinlik derecesiyle dile getirilmemektedir. Tamamlanma → Kesin söyleme sınırına yaklaşma vardır.

Tablo 7. Alıntı 11

Bu alıntı, papazın Gertrude’ü ilk kez eve getirdiği ve onun aile içinde kalıcı olarak yerleştirilmesi olasılığını henüz netleştiremediği anlatı kesitinde geçmektedir. Söz konusu kullanımda “presque”, fiziksel ya da niceliksel bir yakınlık bildirmekten ziyade Lakoff’un (1972) “hedge” olarak adlandırdığı ve sözcenin kesinlik derecesini zayıflatan öğelerle benzer biçimde, konuşurun ileri sürdüğü yargıya olan epistemik bağlılığını azaltan bir işlev üstlenmektedir. “Je puis presque dire que...” (neredeyse söyleyebilirim ki...) yapısı, dile getirilecek yargının kesinlik derecesini bilinçli olarak geri çeker ve sözceyi tam bir iddia olmaktan çıkarıp ihtiyatlı bir eşiğe yerleştirir. Burada örtük olarak bir kesinlik ölçeği kurulmaktadır: *söylememek – ima etmek – söyleyebilmek – neredeyse söyleyebilmek – kesin olarak söylemek*. Anlatıcı kendisini bu ölçeğin son noktasına değil, bir adım gerisine konumlandırarak hem yargıyı dile getirir hem de ona tam anlamıyla sahip çıkmaz. Bu konumlanma, sözcenin ima boyutunu da belirler: fikrin kökenini Amélie’ye atfederken sorumluluğu dolaylı biçimde kendisinden uzaklaştırır ve söylemini temkinli bir mesafe ile çerçeveler. Dolayısıyla “presque”, burada yalnızca derecelendirme yapan bir belirteçten çok, anlatıcının söylem stratejisini belirleyen retorik bir araç olarak çalışmakta; Ducrot’nun sözceleme kuramı açısından konuşurun yükümlülüğünü azaltan bir geri çekilme hareketi üretmektedir. Bu bağlamda “presque”, Horn’un ölçekli ifadeler için tanımladığı zayıf–güçlü alternatifler mantığı içinde, daha güçlü olan “kesin olarak söylemek” seçeneğini bilinçli biçimde dışarıda bırakarak zayıf bir ifade üzerinden pragmatik bir ima üretir. Ancak burada ortaya çıkan ima, niceliksel bir bilgi eksiltmesinden ziyade anlatıcının sözcesine olan epistemik bağlılığını azaltan söylemsel bir

geri çekilme niteliğinde olduğundan söz konusu kullanım, Grice'i nicelik ilkesinden çok Ducrot'un retorik bileşen kavramı çerçevesinde açıklanmaya daha elverişlidir.

Özgün alıntı: “Gertrude fit de sensibles progrès. Un zèle extraordinaire la stimulait à présent. Cette intelligence hier encore engourdie, il semblait que, dès les premiers pas et presque avant de savoir marcher, elle se mettait à courir” (Gide, 1925: 49-50).	
Türkçe çeviri: Gertrude gözle görülür bir ilerleme kaydetti. Olağanüstü bir gayret onu artık sürekli harekete geçiriyordu. Daha dün uyuşuk olan bu zekâ, ilk adımlarını atar atmaz, neredeyse yürümeyi öğrenmeden koşmaya başlıyor gibiydi.	
Horn Ölçeği:	Uyuşukluk → adım atmak → yürümek → neredeyse koşmak → koşmak
Ölçekli İmalar:	- Gertrude olağan gelişim basamaklarını hızla geçmektedir. - Öğrenme süreci olağan tempodan daha hızlıdır.
Grice'in Nicelik İlkesi:	“Neredeyse” biçimi, eylemin derecesini gereği kadar ve abartısız biçimde sunar. - Bilgi, kesinlikten kaçınılarak ölçülü şekilde aktarılır.
Örtük Anlamlar	Eksiklik → Temel öğrenme aşaması tam olarak yerleşmemiştir. Tamamlanma → Akıcı ve ileri düzey bir öğrenme hızına ulaşılmıştır.

Tablo 8. Alıntı 12

Bu alıntı, Gertrude'ün eve yerleştirildikten sonra başlayan eğitim sürecinin anlatıldığı bir kesitte geçmektedir. Papazın oğlu Jacques'ın önemsiz bir sakatlık nedeniyle birkaç hafta evde istirahat etmek zorunda kalması, onun bu süre boyunca Gertrude'ün eğitimiyle yakından ilgilenmesine imkân tanır. Kısa süre içinde kızın gösterdiği dikkat, heves ve öğrenme isteği şaşırtıcı ölçüde belirgin bir ilerlemeye dönüşür.

Bu örnekte “presque”, önceki örnekte olduğu gibi söyleyenin epistemik tutumunu zayıflatan bir hedge işlevi görmez; aksine anlatının içinde kurulan metaforik ilerleme şemasını derecelendiren bir eşik belirteci olarak çalışır. “Yürümek” ve “koşmak” fiilleri burada gerçek bir devinimi değil, öğrenme sürecinin aşamalarını temsil eden kavramsal bir sıralamayı imler. Bu kullanım Horn tipi bir zayıf-güçlü alternatif ölçeği kurmaktan ziyade, öğrenme sürecini “hareket” metaforu üzerinden aşamalı bir ilerleme dizgesi şeklinde betimler. Yürümek temel ve yavaş ilerlemeyi, koşmak ise hızlanmış ve ileri düzey bir edinimi çağırıştırır. Böylece metin, Gertrude'ün bilişsel gelişimini bedensel hareket imgeleri aracılığıyla somutlaştırarak örtük bir gelişim ölçeği kurar. “Presque avant de savoir marcher” (neredeyse yürümeyi öğrenmeden) ifadesi, bu ölçeğin ara basamağını neredeyse tamamlamadan bir üst düzeye geçildiğini ima eder. Belirteç burada yalnızca zamansal bir “hemen önce” anlamı üretmez; daha çok olağan öğrenme sırasının sıkıştırıldığını ve basamakların adeta atlandığını sezdirir. Okur, “koşmak” gibi daha güçlü ve ileri bir eylemin, henüz “yürümek” yeterince yerleşmeden gerçekleştiğini çıkarımsal olarak yorumlar. Bu çıkarım, Grice'in İş Birliği İlkesi çerçevesinde özellikle Nicelik ilkesi üzerinden açıklanabilir.

Konuşur, daha güçlü ve mutlak olan “yürümeyi öğrenmeden” ifadesini kullanmak yerine daha zayıf olan ifadeyi seçerek bilgiyi bilinçli biçimde eksiltir; bu tercih, dinleyiciyi daha güçlü alternatifin tam olarak geçerli olmadığı sonucuna yönlendirir. Böylece zayıf biçimden hareketle “olağan gelişim basamakları neredeyse atlanmıştır” anlamı pragmatik olarak türetilir. Ancak “presque”nin işlevi yalnızca bu mantıksal çıkarımla sınırlı değildir. Ducrot’nun sözceleme kuramı açısından bakıldığında, belirteç aynı zamanda anlatıcının söylem stratejisinin bir parçası olarak, betimlemeyi retorik biçimde yoğunlaştırır. “Neredeyse yürümeyi bilmeden koşmak” ifadesi, gelişimin gerçek derecesini ölçmekten çok, okurun algısında abartılı bir hız ve sıçrama etkisi yaratır. Bu yönüyle “presque”, yalnızca derecelendirme yapan bir zaman belirteci değil, anlatının dramatik değerini artıran bir retorik bileşen olarak çalışır; Gertrude’ün kısa sürede kat ettiği mesafeyi niceliksel değil, algısal düzeyde büyütür ve ilerlemeyi olağanüstü bir başarı olarak çerçeveler.

Özgün metin : “Elle parlait dans un état d’exaltation extrême, a voix très haute et cria presque ces derniers mots, de sorte que je fus gêné à l’idée qu’on la pourrait entendre du dehors ; puis elle referma les yeux et répéta, comme pour elle-même, ces derniers mots dans un murmure” (Gide, 1925 : 146).	
Türkçe çeviri: Aşırı bir coşku içindeydi; sesi çok yüksekti ve son sözlerini neredeyse bağırarak söyledi. Öyle ki dışarıdan duyulabileceği düşüncesi beni rahatsız etti. Ardından gözlerini kapadı ve bu son sözleri, sanki yalnızca kendisine söylüyormuş gibi, bir fısıltıyla yineledi.	
Horn Ölçeği:	Fısıldamak → Konuşmak → Yüksek sesle konuşmak → Neredeyse bağırarak → Bağırarak
Ölçekli İmalar:	• Ses bağırma eşiğine yaklaşmıştır. • Tam bağırma gerçekleşmemiştir. • Eylem ara bir yoğunlukta konumlanır. • Kısmi özdenetim korunur.
Grice’in Nicelik İlkesi:	Bu ifade, Grice’in nicelik ilkesi doğrultusunda yeterli miktarda bilgi sunar. “Bağırdı” gibi kesin bir ifade yerine “neredeyse bağırırdı” kullanılması, eylemin derecesini gereği kadar bilgiyle sunar. Daha güçlü bir tanım tercih edilmemiştir; böylece sözce, bağlam için yeterli fakat abartısız bir betimleme sağlar.
Örtük Anlamlar	Eksiklik → Ses tam anlamıyla bağırma düzeyine ulaşmamıştır. Tamamlanma → Duygusal yoğunluk çok yüksektir ve bağırma sınırına yaklaşmıştır.

Tablo 9. Alıntı 13

Bu alıntı, Gertrude’ün gözleri açıldıktan sonra dış dünyayla ve gerçekliğin ağırlığıyla yüzleşmesinin yarattığı sarsıntı sonucunda intihara teşebbüs etmesinin ardından kendine geldiğinde Papaz ile yaptığı bir konuşmaya aittir. Bu kullanımdaki “presque”, doğrudan ses şiddetine ilişkin dereceli bir ölçek kurar. “Konuşmak” ile “bağırarak” arasında doğal bir yoğunluk sıralaması vardır. Bu sıralama, Horn’un tanımladığı zayıf–güçlü alternatifler kümesi bağlamında

okunabilir; “bağırarak” ölçeğin en güçlü, en yoğun noktasını temsil ederken, “neredeyse bağırarak” bu eşiğin hemen altında yer alan daha zayıf bir alternatiftir. Konuşurun daha güçlü ve daha bilgilendirici olan “bağırdı” biçimini kullanmak yerine bu zayıf alternatifi tercih etmesi, Grice’in Nicelik ilkesi doğrultusunda çıkarımsal bir yorum sürecini tetikler: dinleyici, konuşurun daha fazla bilgi verebileceği hâlde bunu yapmadığını varsayarak eylemin tam olarak bağırma düzeyine ulaşmadığı sonucuna varır. Böylece anlam, Horn’un sunduğu ölçeksel alternatifler ile Grice’in “yeterli ölçüde bilgilendirici olma” ilkesinin birlikte işlemesi sayesinde pragmatik olarak tamamlanır.

Ducrot’nun retorik bileşeni açısından bakıldığında, belirteç aynı zamanda sahnenin dramatik yoğunluğunu artıran bir söylem stratejisi olarak çalışır. “Neredeyse bağırarak”, hem kontrol kaybını hem de bu kaybın eşiğinde durmayı aynı anda sezdirir; böylece Gertrude’nin ruhsal kırılanlığı ses düzeyinde algısal olarak gösterilir. Sesin bağırarak yaklaşması, psikolojik gerilimin bedensel bir belirtisine dönüşür.

Sonuç

Bu çalışma, André Gide’in *Pastoral Senfoni* adlı eserinde “neredeyse” belirtecinin ölçeklilik ve ima bağlamında nasıl anlam yarattığını incelemiş ve dilbilimsel kavramların edebi metinlerdeki işlevlerini ortaya koymayı hedeflemiştir. Çalışmanın temel araştırma sorusu olan “André Gide’in *Pastoral Senfoni* adlı eserinde ‘neredeyse/presque’ belirteci bağlam içinde nasıl ölçeklilik ve ima üretir ve bu kullanımlar metnin semantik ve anlatsal yapısına nasıl katkı sağlar?” sorusu doğrultusunda, belirtecin metindeki dilsel ve edebi işlevleri analiz edilmiştir. Özellikle Horn ölçekleri ve ölçekli ima ve Ducrot’nun retorik bileşen anlayışı çerçevesinde yapılan analizler, bu iki kuramsal yaklaşımın edebi bağlamlarda birbirini nasıl tamamladığını ortaya koymuştur.

Yöntemsel tutarlılığı ve veri güvenilirliğini güçlendirmek amacıyla araştırmada, belirtecin özgün metindeki kullanımları ile çeviri kaynaklı biçimleri birbirinden ayrıştırılmış; Fransızca özgün metin ve Türkçe çeviri karşılaştırmalı olarak taranarak katmanlı bir çözümleme modeli benimsenmiştir. Yapılan sistematik taramalar sonucunda özgün metinde dokuz *presque*, Türkçe çeviride ise on *neredeyse* kullanımı tespit edilmiştir. Ancak bu iki kümenin birebir örtüşmediği görülmüştür. Özgün metinde yer alan dokuz *presque* örneğinin üçü çeviride *neredeyse* ile karşılanmamış; bu kullanımlar ya farklı dilsel tercihlerle yeniden ifade edilmiş ya da metinde örtükleştirilmiştir. Buna karşılık, çeviri metinde bulunan on *neredeyse* kullanımının dördü özgün metinde doğrudan *presque* ile sağlanmamış, çevirmenin yorumlayıcı tercihiyle eklenmiştir. Bu dağılım sonucunda, özgün metinle doğrudan örtüşen altı eşleşme temel inceleme birimi olarak belirlenmiş ve ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir. Bununla birlikte çalışmanın odağı *presque* belirtecinin özgün bağlamdaki ölçeklilik ve ima üretim potansiyelini ortaya koymak olduğundan, çeviride karşılığı bulunmayan üç *presque* örneği de çözümlemeye dâhil edilmiş; böylece belirtecin metin içindeki işlevleri çeviri müdahalelerinden bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, verilerin üç ayrı kategori altında ele alınmasını gerekli kılmıştır: özgün metinle doğrudan örtüşen kullanımlar, çeviride karşılığı verilmeyen *presque* örnekleri ve çeviri kaynaklı *neredeyse* kullanımları. Bu sınıflandırma, belirtecin metin içindeki “doğal” pragmatik işlevleri ile çeviri sürecinde ortaya çıkan yorumlayıcı tercihler arasındaki farkları ortaya koymuştur.

Analizler, örtüşen kullanımların belirtecin temel işlevlerini en açık biçimde sergilediğini göstermiştir. Bu örneklerde *neredeyse/presque*, Horn’un tanımladığı anlamda ölçekli imalar üretmiş; daha güçlü bir ifadenin bilinçli olarak dışlanması yoluyla okuyucuyu çıkarımsal anlam kurmaya yöneltmiştir. Bu örtük anlamlar, ifadelerin bağlam içindeki derecesini ifade eden bir

ölçek üzerinde konumlandırılmıştır. Belirtecın kullanımı, bir olayın, durumun veya duygunun tamamlanmaya yakın bir konumda olduğunu ifade ederek eksiklik ve tamamlama arasında bir gerilim yaratmıştır. Eksiklik, ifadenin tam olarak gerçekleşmediğini ya da tamamlanmadığını ima ederken tamamlama, sürecin büyük ölçüde tamamlandığını, ancak son noktaya henüz ulaşılmadığını vurgulamıştır. Bu gerilim, ifadelerin yüzeydeki anlamlarının ötesine geçerek, okuyucunun bağlamda eksik bırakılan unsurları doldurmasına olanak tanımıştır. Örneğin, “neredeyse hiç konuşmamıştık” ifadesi, karakterlerin sessizlik ve iletişim arasındaki geçiş noktasını okuyucuya bir anlam hiyerarşisi içinde sunmuştur.

Ducrot’nun Retorik Bileşen anlayışı bağlamında “neredeyse” belirteci, yalnızca bir derecelendirme yapmamış, aynı zamanda bağlam içinde duygusal ve fiziksel durumları ifade eden söylemsel bir araç olarak işlev görmüştür. Bu bağlamda, retorik bileşen, dilin yalnızca sözcük anlamlarıyla sınırlı kalmayıp, bağlam aracılığıyla yeni anlamlar ve çağrışımlar oluşturma kapasitesine sahip olduğuna dikkat çeker. Örneğin, “neredeyse oturmasını sağlıyordu” ifadesinde, karakterin fiziksel zayıflığı ile duygusal direnci arasındaki ince çizgi okuyucuya sezdirilmiş, bu da hem fiziksel hem de duygusal durumun bir söylemsel dönüşüm aracılığıyla yorumlanmasını sağlamıştır.

Bu iki yaklaşım, dilsel bir belirtecın hem somut hem de soyut anlam yaratma süreçlerine hizmet ettiğini ortaya koymuştur. Horn ölçekleri, dilin ekonomisi bağlamında eksik bırakılan anlamları ima yoluyla açığa çıkarırken, retorik bileşen bu eksik bırakılan anlamların bağlama dayalı olarak yorumlanmasını mümkün kılmıştır. Ancak belirtecın tüm kullanımlarının katı bir ölçek mantığına indirgenemediği de görülmüştür. Bazı örneklerde *neredeyse/presque*, klasik zayıf-güçlü alternatifler dizgesinden ziyade bir “eşik” ya da “yaklaşma” belirteci olarak işlev görmüş; eylem veya durumları gerçekleşme ile gerçekleşmeme arasındaki ara konumda sabitlemiştir. Bu bulgu, belirtecın işlevsel çeşitliliğini ortaya koyarak ölçeklilik kavramının edebî bağlamlarda daha esnek ve bağlama duyarlı biçimde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Çeviri kaynaklı kullanımlar belirtecın metinsel işlevinin yalnızca özgün dilin iç dinamikleriyle sınırlı olmadığını, çevirmenin yorumlayıcı müdahaleleriyle de yeniden üretilebildiğini göstermiştir. Bu bulgu, yaklaşıktırıcı ve derecelendirici ifadelerin çeviri sürecinde anlamı güçlendirme, yumuşatma ya da yeniden dağıtma gibi işlevler üstlenebileceğini ortaya koyarak çalışmaya ek bir pragmatik boyut kazandırmıştır. Dolayısıyla *neredeyse/presque*, hem dil içi hem de diller arası düzeyde anlam üretim süreçlerine katılan dinamik bir birim olarak değerlendirilmelidir.

Bir diğer sınıflandırma olan özgün metinde yer alan ancak çeviride *neredeyse* ile karşılanmayan *presque* kullanımları ise, yaklaşıktırıcı ve eşik bildirici işlevlerin Türkçede kimi zaman farklı yapılarla yeniden ifade edildiğini ya da bütünüyle zayıflatıldığını göstermiştir. Bu durum, belirtecın özgün metinde yarattığı dereceli ve temkinli söyleyiş etkisinin çeviri sürecinde kısmen düzleştirilebildiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla söz konusu örnekler, yalnızca dil içi pragmatik işlevleri değil, çeviri sürecinde ortaya çıkan anlamsal ve retorik kaymaları da görünür kılan önemli göstergeler olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak bu çalışma, *neredeyse/presque*’ün yalnızca dilbilgisel bir belirteç olmadığını; anlamsal derecelendirme, örtük anlam üretimi ve retorik etki yoluyla anlatının tematik ve duygusal dokusunu şekillendiren çok katmanlı bir söylem aracı olduğunu göstermiştir. Karşılaştırmalı ve katmanlı yöntem sayesinde belirtecın hem özgün metindeki işlevleri hem de çeviri sürecindeki dönüşümleri birlikte değerlendirilebilmiş ; böylece dilbilimsel pragmatik kuramların edebî metin çözümlemelerine sağladığı katkı somut biçimde ortaya konmuştur.

Bununla birlikte çalışma, inceleme kapsamını yalnızca “neredeyse” belirteci ile sınırlı tutmuş; “hemen hemen”, “az çok” gibi diğer derecelendirici ya da yaklaşıktırıcı ifadeleri kapsam dışı bırakmıştır. Gelecekteki araştırmalar, bu tür birimleri de çözümlemeye dâhil ederek ölçeklilik ve retorik etki ilişkisini daha geniş bir veri seti üzerinden değerlendirebilir. Bu yönüyle çalışma, hem dilbilim hem de edebiyat alanlarında bağlama dayalı anlam üretim süreçlerinin incelenmesine yönelik yöntemsel ve kuramsal bir zemin sunmaktadır.

Kaynakça

- Aristoteles. (1989). *Organon I: Kategoriler*, çev. H. R. Atademir, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Ducrot, O. (1991). *Dire et ne pas dire: Principes de sémantique linguistique*, Paris: Hermann.
- Geurts, B. (2010). *Quantity implicatures*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Gide, A. (1925). *La Symphonie pastorale*, Paris: Gallimard.
- Gide, A. (2022). *Pastoral Senfoni*, çev. İ. Ortaer Montanari, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Grice, H. P. (1975). “Logic and conversation”, *Syntax and Semantics: 3. Speech Acts*, ed. P. Cole; J. L. Morgan, s. 41-58, New York: Academic Press.
- Horn, L. R. (1972). *On the Semantic Properties of Logical Operators in English*, Yayımlanmamış doktora tezi, University of California, Los Angeles.
- Horn, L. R. (1989). *A Natural History of Negation*, Chicago: University of Chicago Press.
- Jayez, J.; Toven, L. M. (2005). “Free choice and non-individuation”, *Linguistics and Philosophy*, C. 28 (1), s. 1-71. <https://doi.org/10.1007/s10988-004-3763-4>
- Lakoff, G. (1972). “Hedges: A Study in Meaning Criteria and the Logic of Fuzzy Concepts”, *Chicago Linguistic Society Papers*, 8, s. 183-228.
- Levinson, S. C. (2000). *Presumptive Meanings: The Theory of Generalized Conversational Implicature*, Cambridge: MIT Press.
- Recanati, F. (2004). *Literal Meaning*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, J. R. (1969). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*, Cambridge: Cambridge University Press.